

Jornades d'Educació Física i Esport Inclusiu. Una proposta per a la formació, la reflexió i el coneixement compartit

Recepció: 16/09/2024 | Revisió: 22/01/2025 | Aceptació: 17/03/2025 | Publicació: 26/03/2025

Marta CAPLLONCH

Universitat de Barcelona

mcapllonch@ub.edu

<https://orcid.org/0000-0002-3381-9720>

Marta LLORACH SEGALÀ

TecnoCampus Mataró

martallorach@ub.edu

<https://orcid.org/0000-0003-4900-6668>

Ingrid LAFUENTE FONS

Federació Esportiva Catalana de Paralítics

Cerebrals (FECPC), Espanya

projectes@fecpc.cat

<https://orcid.org/0000-0002-7517-3331>

Resum: Les Jornades d'Educació Física, Esport i Inclusió desenvolupades durant el cursos 2022-23 i 2023-24, en el marc de les vint-i-sisenes i vint-i setenes Convocatòries d'Ajudes de Primavera de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona (UB), per a l'organització d'activitats acadèmiques, culturals i d'extensió universitària, estan orientades a aportar un valor afegit a la docència dels graus que s'imparteixen a la Facultat d'Educació de la UB, i crear un espai de coneixement compartit i de reflexió. En el nostre cas, el principal objectiu era sensibilitzar la comunitat educativa sobre la necessitat de generar espais inclusius en els seus futurs àmbits professionals, tot utilitzant l'activitat física, l'educació física i l'esport com a eina transmissora del beneficis personals i socials que poden aportar als col·lectius amb altres capacitats. Els resultats de les enquestes de satisfacció als participants mostren la importància de realitzar aquestes accions per adquirir nous recursos, conviure amb la diversitat, contactar amb professionals de l'esport adaptat i en definitiva adoptar una altra mirada en relació a la discapacitat.

Paraules clau: sensibilització; formació inicial; educació inclusiva; experiències reals.

CONFERENCE ON PHYSICAL EDUCATION AND INCLUSIVE SPORT. A PROPOSAL FOR TRAINING, REFLECTION AND SHARED KNOWLEDGE

Abstract: *The Physical Education, Sport and Inclusion Conferences developed during the 2022-23 and 2023-24 academic years, within the framework of the twenty-sixth and twenty-seventh Calls for Spring Grants of the Faculty of Education of the University of Barcelona (UB), for the organization of academic, cultural and university extension activities, are aimed at providing added value to the teaching of the degrees taught in the Faculty of Education of the UB, and creating a space for shared knowledge and reflection. In our case, the main objective was to raise awareness in the educational community about the need to generate inclusive spaces in their future professional fields, using physical activity, physical education and sport as a tool to transmit the personal and social benefits they can bring to groups with other abilities. The results of the satisfaction surveys conducted with the participants show the importance of carrying out these actions to acquire new resources, live with diversity, contact with professionals of adapted sports and, in short, to adopt another point of view in relation to disability.*

Keywords: *awareness raising; initial training; inclusive education; real experiences.*

JORNADAS DE EDUCACIÓN FÍSICA Y DEPORTE INCLUSIVO. UNA PROPUESTA PARA LA FORMACIÓN, LA REFLEXIÓN Y EL CONOCIMIENTO COMPARTIDO

Resumen: *Las Jornadas de Educación Física, Deporte e Inclusión desarrolladas durante los cursos 2022-23 y 2023-24, en el marco de las vigesimosexta y vigesimoséptima convocatorias de las Ayudas de Primavera de la Facultad de Educación de la Universidad de Barcelona (UB) para la organización de actividades académicas, culturales y de extensión universitaria, están orientadas a aportar un valor añadido a la docencia de los grados que se imparten en la Facultad de Educación de la UB, y crear un espacio de conocimiento compartido y de reflexión. En nuestro caso, el principal objetivo era sensibilizar a la comunidad educativa sobre la necesidad de generar espacios inclusivos en sus futuros ámbitos profesionales, utilizando la actividad física, la educación física y el deporte como herramienta transmisora de los beneficios personales y sociales que pueden aportar a los colectivos con otras capacidades. Los resultados de las encuestas de satisfacción a los participantes muestran la importancia de realizar estas acciones para adquirir nuevos recursos, convivir con la diversidad, contactar con profesionales del deporte adaptado y, en definitiva, adoptar otra mirada en relación con la discapacidad.*

Palabras clave: *sensibilización; formación inicial; educación inclusiva; experiencias reales.*

Introducción

La societat viu immersa en un constant canvi que dificulta poder oferir propostes pedagògiques completes i adequades per atendre la diversitat a l'aula. La importància de formar en un pensament inclusiu es bàsic per al desenvolupament d'aprenentatges, valors i habilitats si pretenem avançar cap a una societat més justa (Abellán et al., 2018; Calvo Varela et al., 2019; Maravé-Vivas et al., 2022; Ríos Hernández, 1994). En aquest sentit, tal i com mencionen Durán i Giné (2017), una de les accions que milloren la formació del professorat orientada a la inclusió és la col·laboració entre diferents agents. La proposta que es presenta a continuació, basada en l'organització d'un congrés orientat a l'alumnat dels estudis de grau de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona (UB), descriu aquest escenari.

La intenció del Congrés, que ja compte amb dues edicions (2022-23 i 2023-24), era crear un espai on els professionals d'àmbits afins a l'educació física i l'esport poguessin compartir el seu coneixement amb alumnat universitari, mestres i educadors socials, per donar lloc a millores en la seva formació. Aquesta intenció es va concretar en una proposta didàctica en format de jornada basada en el plantejament de la realitat com a contingut pedagògic que possibilités als seus participants recollir aquest coneixement per aconseguir un aprenentatge el més significatiu possible. Formen part de l'equip principal de treball, ONAT Foundation (fundació sense afany de lucre orientada a promoure la pràctica de l'esport de les persones amb diferents capacitats), la Facultat d'Educació de la UB, i la Federació Esportiva Catalana de Paràlisi Cerebral (FECPC), entre d'altres.

Les convocatòries d'ajuts de Primavera de la Facultat d'Educació de la UB, per a l'organització d'activitats acadèmiques, culturals i d'extensió universitària, orientades a aportar un valor afegit a la docència dels graus que s'imparteixen a la Facultat representaven l'escenari perfecte per crear un espai de coneixement compartit i de reflexió entre l'alumnat, per una banda, i esportistes amb altres capacitats, entitats col·laboradores amb l'esport inclusiu, clubs, associacions, per l'altra.

Malgrat haver-ne celebrat dues edicions, la tipologia de proposta és molt similar. S'estructura en base a una jornada que s'inicia amb la conferència inaugural d'un o una esportista amb diversitat funcional. A continuació, es presenten tres taules rodones simultànies que conclouen amb un resum plenari amb la participació de totes les persones i entitats de totes les taules rodones, i un seguit de tallers d'experimentació a la tarda. Cadascuna de les conferències, taules rodones i tallers que formen la jornada estan plantejades pels seus propis protagonistes, contribuint, amb les seves propostes, al seu apoderament, i posant a l'abast de les persones assistents el seu coneixement des de l'experiència, connectant l'alumnat amb la realitat actual de la societat on vivim.

Objectius i compromisos

El primer compromís per incorporar una jornada formativa en la formació inicial de l'estudiant de la Facultat d'Educació de la UB és respondre als reptes del Real Decreto 822/2021, de 28 de setembre, en el que s'estableix l'organització dels ensenyaments universitaris i del procediment d'assegurament de la seva qualitat, segons els qual:

(...) una sociedad en permanente mutación demanda a la Universidad una respuesta cada vez más rápida y flexible de las necesidades de formación de profesionales acorde con esas mudanzas. Al mismo tiempo, demanda que esos y esas profesionales surgidos de las universidades sean capaces de liderar dichas transformaciones para construir colectivamente una sociedad abierta al cambio, económica y medioambientalmente sostenible, tecnológicamente avanzada, socialmente equitativa, sin ningún tipo de discriminación por cuestiones de género, origen nacional o étnico, edad, ideología, religión o creencias, enfermedad, clase social, o cualquier otra condición o circunstancia personal o social, y claramente alineada con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS). A la par, unas sociedades en mutación requieren de nuevos conocimientos científicos, tecnológicos, humanísticos y artísticos que se transfieran al estudiantado durante el proceso de enseñanza y aprendizaje, permitiendo obtener una formación integral (Real Decreto 822/2021, p.119537-119538)

El format de jornada/congrés permet incidir directament en les necessitats formatives que requereix l'alumnat per reforçar la seva formació com a ciutadans lliures, crítics i compromesos, alhora que incorporar una docència més activa orientada a l'adquisició de competències que li facilitin la inserció en el món laboral, i formar part activa de la societat (Real Decreto 822/2021). També afavoreix la transversalitat en els estudis de la Facultat d'Educació, tendint ponts entre els diferents graus i buscant sinergies entre els estudis de grau i màsters. A més, en posar el fil conductor en l'activitat física, l'educació física i l'esport, des de l'assignatura d'Educació Física Inclusiva de la menció d'Educació Física del grau de Mestre de Primària de la Facultat d'Educació, com una de les poques facultats que ofereixen aquesta assignatura, la jornada es converteix en una finestra per explicar la proposta de la Facultat i el compromís d'aquesta amb la societat.

L'altre gran compromís de les jornades, i que és un requeriment dels Ajuts de Primavera de la Facultat d'Educació de la UB, per a l'organització d'activitats acadèmiques, culturals i d'extensió universitària, és l'alineament amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) (Nacions Unides, 2015). En concret, des de les jornades es treballa pels següents ODS:

- **3. Salut i Benestar** – Promoure una vida sana i igualitària pel benestar de totes les persones mitjançant hàbits saludables i millores socials.
- **4. Educació de Qualitat** – Vetllar per una educació inclusiva i equitativa de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge per a tothom. Prendre consciència dels valors de la inclusió per formar una societat més empàtica i a través de la inclusió els aprenentatges són més enriquidors per a tot discent.
- **5. Igualtat de gènere** – Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar a totes les dones i nenes. Fomentar la participació igualitària entre homes i dones durant les jornades.
- **10. Reducció de les desigualtats** – Promoure la inclusió social, econòmica i política de totes les persones independentment de la seva edat, sexe, discapacitat, raça, ètnia, origen, religió, situació econòmica o qualsevol altra condició.

En definitiva, l'organització de les Jornades de l'Educació Física i l'Esport Inclusiu persegueix:

Objectiu 1. Sensibilitzar la comunitat educativa sobre la necessitat de generar espais inclusius en l'àmbit de l'activitat física.

Objectiu 2. Compartir experiències, viure i convida la inclusió a través de la pràctica de l'activitat física i l'esport.

Objectiu 3. Generar nou coneixement en l'àmbit de la inclusió per ampliar la visió dels educadors i les educadores envers la inclusió social a través de l'activitat física, de l'educació física i l'esport.

Objectiu 4. Contribuir a generar debat social i massa crítica a través de l'experiència.

Objectiu 5. Difondre bones pràctiques relacionades amb l'àmbit de l'activitat física, l'educació física i l'esport inclusiu.

Desenvolupament de les jornades

Com s'ha mencionat prèviament la Facultat ja compta amb dues edicions del Congrés de l'Educació Física i l'Esport Inclusiu amb formats molt similars. S'inicien amb els parlaments de les entitats col·laboradores i cofinançadores: deganat de la Facultat d'Educació, representants de la Diputació, de la Secretaria General de l'Esport, de la FECPC i d'Onat Foundation. Aquest apartat més protocol·lari busca donar la benvinguda a les persones assistents, fer visible la seva participació i augurar una bona jornada. A continuació es dona pas a la conferència inaugural a càrrec d'un esportista amb diversitat funcional. En la primera edició la conferència inaugural la va realitzar el Sr. Marc Fuertes, esportista amb paràlisi cerebral i entrenador del RDC Espanyol. En la segona edició la va realitzar el Sr. Jordi Morales, esportista paralímpic i campió del món de tennis de taula. Ambdues conferències van posar en evidència el coratge dels seus protagonistes de superar les barreres que li ha imposat la seva discapacitat i aconseguir els seus propòsits.

Les taules rodones que venen a continuació de la conferència inaugural giren entorn a una temàtica específica. La primera edició estava vinculada a l'oferta de l'activitat física inclusiva. Així es definiren: Taula 1. Educació Física i Esport en horari lectiu; Taula 2. Educació Física i Esport inclusiu als programes educatius, i Taula 3. Educació Física i Esport inclusiu de lleure. Per a la segona edició, i atès que ens trobàvem en un any olímpic, els jocs paralímpics van ser els protagonistes. Així, la Taula 1, s'orientava a l'Esport inclusiu com a recurs en les diferents etapes educatives; Taula 2. Bones pràctiques educatives a partir del moviment paralímpic. Valors del moviment per al canvi social; i la Taula 3. Esport federat per a persones amb discapacitat en el marc del procés d'integració a les federacions uniesportives. Les taules rodones perse-gueixen l'obertura d'un espai de debat per aprofundir en les noves crítiques emergents en què els agents del sector social i cultural hi tinguin un protagonisme significatiu, ja que aporten la seva experiència de la realitat en l'àmbit de la inclusió, en la línia del que defensen Gajardo-Espinoza et al. (2023). Per a cada taula rodona s'assigna un moderador o moderadora, i es convida a tres entitats que puguin aportar la seva experiència sobre la temàtica de la taula. Les persones moderadores recullen les principals idees plantejades, faciliten l'intercanvi entre les persones convidades i les persones assistents i presenten les conclusions de la taula a la sessió plenària de resum que es realitza en finalitzar les taules rodones. Aquesta sessió resum de final del matí permet que tothom estigui assabentat de les temàtiques presentades, així com mantenir el darrer contacte amb els i les protagonistes de la jornada.

En la segona edició es va encloure al migdia una sessió de comunicacions oberta a tots els i les professionals de l'activitat física, l'educació física i l'esport inclusiu, que va requerir l'organització d'un comitè científic per a les seves valoracions. Cadascuna de les comunicacions presentades passava dues avaluacions. Posteriorment es va oferir als autors i autores de les comunicacions, la possibilitat de convertir la comunicació en un article per publicar en un mo-nogràfic sobre la temàtica.

Les activitats de la tarda, amb un caire més distès, s'orientaven a l'experimentació de la discapacitat en primera persona. En aquestes dues edicions s'han pogut viure sessions sen-sibilitzadores, *Floor hoquei*, *Powerchair football*, tallers d'expressió corporal inclusius, bàsquet en cadires de rodes o gincanes inclusives.

Enquesta de satisfacció

Amb la intenció de conèixer l'abast dels objectius, es recullen dades de participació i opinions de les persones participants sobre l'impacte d'aquesta proposta en la seva formació, per tal de validar l'experiència com una eina transformadora de l'actitud dels futurs docents i educadors socials cap a la inclusió. Per això es va crear una enquesta *ad hoc* que constava de 30 preguntes el primer any, i de 35 en la segona edició (per tal d'adaptar-lo a les diferents activitats plantejades). El qüestionari s'estructurava en 4 apartats:

1. Dades generals (DG) amb preguntes de caire personal i sobre el perfil.
2. Valoració general (VG) de les propostes plantejades, amb preguntes sobre l'assistència a les diferents parts de la jornada, la valoració específica mitjançant una escala de Likert de les diferents activitats plantejades, i la possibilitat de respondre a una pregunta oberta per argumentar la valoració.
3. Valoració des del punt de vista pedagògic (VP). Aquest apartat, comptava així mateix amb dues seccions.
 - 3.1. La primera consistia a valorar mitjançant una escala likert les següents afirmacions:
 - 3.1.1. Considero que el Congrés ha contribuït a donar-me competències per a la programació didàctica/pedagògica, atenent la diversitat de l'alumnat, en Educació Física o l'Esport i ha contribuït a incrementar els meus coneixements (VP1).
 - 3.1.2. Després de la meua participació en el Congrés em sento més preparat/da per fer una intervenció didàctica o adquirir estratègies adients a les característiques individuals i del grup, proporcionant mesures per a donar resposta a les diferents necessitats (VP2).
 - 3.1.3. Crec que la jornada m'ha permès reflexionar sobre la meua pròpia pràctica quant a la inclusió en Educació Física i l'Esport (VP3).
 - 3.1.4. Crec que la jornada ha contribuït a sensibilitzar la comunitat educativa sobre la necessitat de generar espais inclusius en l'àmbit de l'Educació Física i l'Esport (VP4).
 - 3.2. La segona part consistia en preguntes obertes per millorar l'organització de les jornades:
 - 3.2.1. Quines accions creus que s'haurien de dissenyar des de les Facultats d'Educació per a contribuir a la formació en l'atenció educativa de l'alumnat en Educació Física en el marc d'un sistema educatiu inclusiu? (VPO1).
 - 3.2.2. Comparteix la teua opinió envers la incidència del congrés en la teua formació i/o en el teu àmbit de treball (VPO2).
4. Valoració global del congrés. Comptava amb 3 preguntes, una sobre l'organització de la jornada, una altra sobre l'experiència general (ambdues mitjançant una escala likert), i una final oberta per fer qualsevol aportació de millora o compartir allò que consideraven que es podia fer diferent.

Les enquestes es van enviar a tot l'alumnat participant a les jornades mitjançant el correu electrònic que havien deixat en el moment de la inscripció i a més es van penjar al campus virtual d'alguna de les assignatures de les docents participants.

Resultats i conclusions

Van participar a les dues jornades un total de 327 estudiants entre els graus de Mestre d'Educació Infantil i Primària, Educació Social i estudiants de Màster. Un total de 19 entitats, 3 de l'àmbit educatiu formal, 8 de l'àmbit educatiu no formal i 2 de l'àmbit universitari en la primera edició, i 3 clubs esportius, 3 federacions y diversos membres vinculats a l'organització dels comitès olímpics i paralímpics a la segona. El professorat de 3 assignatures del grau de Mestre de Primària, 1 del grau d'Educació Social, 2 del Màster d'Activitat Física i Educació i el Postgrau d'Inclusió Social i Drets de Ciutadania de les Persones amb Discapacitat. Del total de participants el 80% corresponia a alumnat, del que només es van recollir un 20% de respostes al qüestionari, que si bé no ens permet donar dades generalitzables, al menys ens permet recollir el pensament de les persones participants quant al valor pedagògic de les jornades.

Quant a la consideració sobre que les jornades havien contribuït a donar competències per a la programació didàctica/pedagògica atenent la diversitat de l'alumnat en Educació Física o l'Esport i havia contribuït a incrementar els coneixements. Les majors puntuacions es troben entre els valors 3, 4 i 5 de l'escala Likert, amb un 30,5%; 36,1% i 25% respectivament, essent 4 el valor més elevat (vegeu Figura 1).

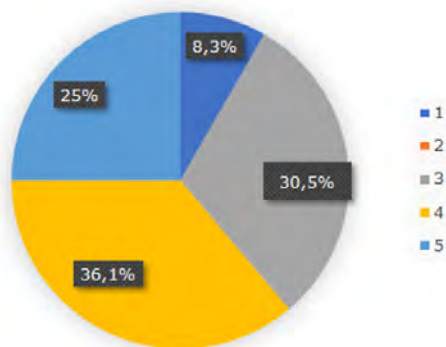

Figura 1. Consideració sobre la contribució del congrés a l'adquisició de competències per a la programació didàctica/pedagògica atenent la diversitat de l'alumnat en Educació Física o l'esport (VP1)

Sobre si després de la participació en el Congrés, se senten més preparats/des per fer una intervenció didàctica o adquirir estratègies adients a les característiques individuals i del grup, proporcionant mesures per a donar resposta a les diferents necessitats, les respostes més altes també se situen entre els valors 3, 4 i 5 de l'escala Likert, amb un 33,3%, un 27,7% i un 25% respectivament, essent la valoració de 3 la més elevada (Figura 2).

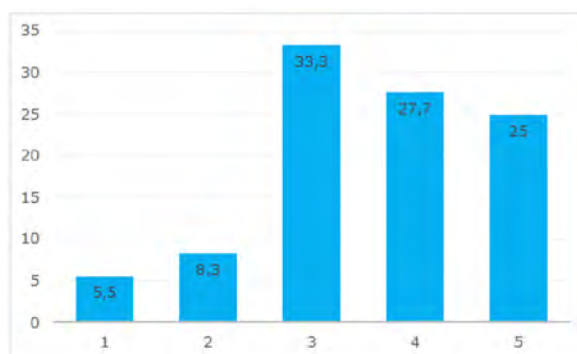

Figura 2. Valoració sobre la contribució del Congrés per a millorar la preparació per fer una intervenció didàctica o adquirir estratègies adients a les característiques individuals i del grup, proporcionant mesures per a donar resposta a les diferents necessitats (VP2)

Al respecte de si la jornada m'ha permès reflexionar sobre la meua pròpia pràctica quant a la inclusió en Educació Física i l'esport, trobem els millors resultats als valors de 4 i 5 de l'escala Likert, amb un 47,7% i un 33,3% respectivament, essent el valor més alt el de 4 (Figura 3).

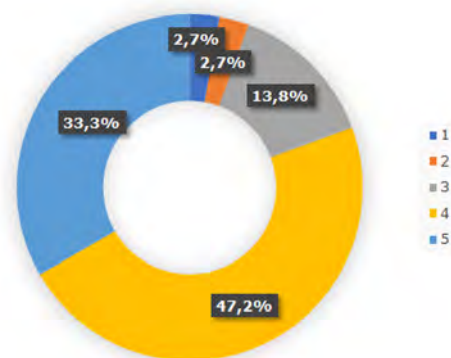

Figura 3. Valoració de la possibilitat que ha ofert la jornada per a reflexionar sobre la pròpia pràctica quant a la inclusió en l'Educació Física i l'Esport (VP3)

La Figura 4 mostra la valoració sobre si la jornada ha contribuït a sensibilitzar la comunitat educativa sobre la necessitat de generar espais inclusius en l'àmbit de l'Educació Física i l'esport. També las valoracions de 4 i 5, amb percentatges de 44,4 i 38,8 respectivament, són les més escollides, essent el valor 4 de l'escala Likert el més elevat.

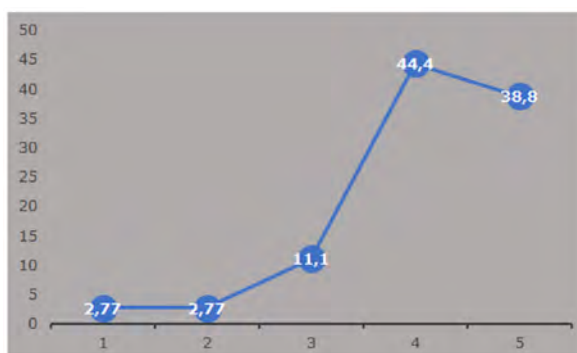

Figura 4. Valoració sobre si la jornada ha contribuït a sensibilitzar la comunitat educativa sobre la necessitat de generar espais inclusius en l'àmbit de l'Educació Física i l'Esport (VP4)

Com es pot comprovar a les respostes rebudes, els valors més elevats es distribueixen entre el 3,4 i 5 de l'escala Likert, sent la majoria dels casos el 4 el valor més escollit. Si bé considerem que el feedback rebut té força interès, ens crida l'atenció l'escàs nombre d'enquestes rebudes. En un futur, i de continuar amb aquesta iniciativa caldrà emprendre accions per assegurar-nos el retorn de les respostes, ja que es tracta d'una acció formativa orientada a complementar la formació inicial de l'alumnat mitjançant propostes que d'altra manera no es podrien donar des de les aules.

Finalment, també ens sembla oportú aportar algunes de les qüestions obertes que es van plantejar orientades a la millora en l'organització de les jornades (VPO), en primer lloc, sobre quines haurien de ser les accions que s'haurien de dissenyar des de les Facultats d'Educació per contribuir a la formació en l'atenció educativa de l'alumnat en Educació Física en el marc d'un sistema educatiu inclusiu (VPO1); i en segon lloc, quin ha estat l'impacte de la jornada en la formació personal (VPO2).

Pel que fa a les accions que s'haurien de desenvolupar, s'han detectat tres grans tendències: per una banda, la sol·licitud d'ampliar la formació sobre atenció a la diversitat bé mitjançant més hores de formació, bé mitjançant més assignatures o plantejaments més transversals, tal com es pot veure en els següents exemples: "Més crèdits per a l'assignatura d'Educació Física Inclusiva i/o que aparegués de forma transversal en la resta d'assignatures de la menció (Joc Motor i Recreació, Esports col·lectius...)" (VPO1, 1) (el número que es presenta rere de VPO1 correspon al número del qüestionari); o bé:

Crec que és important que els professors del futur siguin conscients i tinguin coneixents de les diferents realitats que es poden trobar a les aules i com fer-ne front, és per això que veig necessari que tinguin un mínim coneixement sobre aquestes i com adequar les classes perquè tothom pugui participar sense sentir-se exclòs (VPO1, 8).

Una altra gran tendència ha estat la sol·licitud d'incloure un contacte més assidu amb entitats orientades a l'atenció a la diversitat:

El mateix congrés ja constitueix una gran acció feta per a contribuir a la formació esmentada. També, considero summament positiu i enriquidor enfortir vincles amb entitats o centres que treballin amb persones amb discapacitat, ja que la immersió en aquestes et fa prendre consciència de la importància que juga l'esport en la vida d'aquestes persones, així com aplicar aquesta visió en futures programacions i implementacions que atenguin a la diversitat de l'alumnat. Finalment, tot i ser simulada, és cabdal dotar a la formació en qüestió d'un alt component vivencial i pràctic, així com reflexiu sobre la mateixa pràctica (VPO1, 15).

Finalment, es destaca la necessitat de continuar amb jornades d'aquest tipus, tal com es pot veure als exemples següents: "Mes jornades, tallers i seminaris teòric-pràctics" (VPO1, 14) o "Més jornades i experiències d'aquest tipus" (VPO1, 24).

Pel que fa a la incidència del congrés a la formació personal o àmbit de treball (VPO2) trobem moltes opinions sobre el fet que les jornades els han aportat recursos per atendre la diversitat: "Ens dona suport per tal de saber com poder realitzar tasques inclusives" (VPO2, 17). A banda de recursos, una altra opinió aporta la possibilitat de conèixer entitats dedicades a l'atenció a la diversitat:

Crec que em va donar algunes idees per tal de buscar activitats extraescolars pel meu alumnat. Vaig conèixer algunes entitats que no coneixia i això sempre obre portes. Però per altra banda, no existeixen receptes màgiques per l'atenció educativa en EF dins d'un marc inclusiu i que cal dissenyar i planificar en funció del grup que tens (VPO2, 7).

La valoro muy positivamente. Siempre es necesario mantener contacto con las entidades que impulsan actividades deportivas inclusivas. Compartir reflexiones y aspiraciones. Y tener claro que en esta lucha para que la inclusión sea una realidad y no quede en una mera aspiración tenemos que ir todos los agentes implicados bien cogidos de las manos (VPO2, 11).

Des d'un altre vessant, es valora tant la possibilitat de conèixer l'esport adaptat com el fet de conviure amb la diversitat, tal com mostren els següents exemples:

Crec que és bo fomentar i donar a conèixer l'esport adaptat, ja que no té tanta repercussió mediàtica com els esports no adaptats i és un àmbit on s'hi poden trobar molts i moltes referents esportives (VPO2, 13).

Pel que fa al meu àmbit professional, el fet de trobar-nos en un mateix espai diferents professionals i compartir experiències és molt enriquidor i ajuda a crear xarxa. A nivell formatiu, mai deixem de créixer i el fet de realitzar tallers pràctics em sembla molt enriquidor (VPO2, 12).

Finalment, volem destacar el paper sensibilitzador i de coneixement de la realitat que han suposat aquestes jornades per a l'alumnat de la Facultat d'Educació: "Ha significat un canvi en el meu plantejament metodològic a l'educació física inclusiva" (VPO2, 19). O bé:

Valoro molt positivamente la meva assistència al congrés, el qual ha tingut un impacte molt positiu en la meva formació com a estudiant d'educació primària (menció d'educació física). Aquest m'ha permès disposar d'una visió general sobre quin és l'estat actual de l'esport inclusiu, coneixent d'on venim amb els avenços fets, així com cap a on hem d'anar. Ha estat summament enriquidor conèixer experiències de professionals en el món de l'educació o el lleure, les quals ens han mostrat la importància que juga promoure l'esport per a qualsevol col·lectiu social, concebant-se la diversitat com un element enriquidor i positiu del qual tothom pot sortir beneficiat (VPO2, 15).

Malgrat la literatura existent en torn la inclusió, i la incorporació en els plans d'estudis d'assignatures com Educació Física Inclusiva o Esport de Persones amb Discapacitat a les Facultats d'Educació i de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport, encara trobem molts obstacles per a que l'educació física inclusiva sigui una realitat. Algunes de les barreres estan en les pròpies limitacions del professorat (Almeida Pereira et al., 2023); per això, la formació dels docents mitjançant experiències educatives que possibilitin el desenvolupament d'aprenentatges, valors i habilitats és una necessitat si es pretén avançar cap a una societat més justa (Abellán et al., 2018; Calvo Varela et al., 2019; Maravé-Vivas, et al., 2022; Ríos Hernández, 1994).

Com afirmen diferents autors (Abellán et al., 2022; Calvo Varela et al. 2019; Felipe-Rello et al., 2020; Maravé-Vivas et al., 2022), aquest tipus d'experiències són una estratègia adequada per a promoure aprenentatge, valors i sentiments cap a la inclusió, i incideixen directament tant en la formació com en la pràctica diària del professorat d'Educació Física que participa en aquesta acció docent, transformadora i inclusiva. Abellán i Segovia (2022) rere la implementació d'una jornada de sensibilització també troben millores en les actituds cap

a la discapacitat, però també recullen, citant Allport (1954), que el contacte amb persones amb discapacitat propiciarà canvis en les actituds cap a la discapacitat, només si es donen les condicions adequades. Felipe Rello et al. (2014, 2018) destaquen, així mateix, la importància de la perdurabilitat d'aquestes propostes per a modificar les actituds cap a la inclusió, i assolir l'èxit, de manera que caldrà continuar amb la iniciativa. Com defineixen Vizcarra-Morales i Lleixà (2022), la inclusió en educació física constitueix un avançament en el pensament social.

Com hem mencionat anteriorment, sembla que els objectius de complementar la formació inicial mitjançant una jornada amb conferències, taules rodones de professionals de l'activitat física, l'educació física i l'esport adaptat, i tallers i que a l'hora aplegui un bon nombre d'assignatures de diferents ensenyaments són una opció per a unir en un mateix espai alumnat, docents i voluntariat, estudiants universitaris i entitats i associacions esportives sense importar les capacitats dels participants (Gamonal et al., 2022), és una iniciativa vàlida per apropar la realitat al nostre alumnat, sensibilitzar-lo cap a la diferència i aprendre nous coneixements. No obstant això, caldrà noves sinèrgies amb més professorat, i un compromís per part dels assistents de retorn de l'enquesta de satisfacció per tal de poder valorar de manera efectiva la incidència real en la seva formació.

Referencias

- Abellán, J., Sáez-Gallego, N., i Reina, R. (2018). Explorando el efecto del contacto y el deporte inclusivo en Educación Física en las actitudes hacia la discapacidad intelectual de los estudiantes de secundaria. *RICYDE. Revista Internacional de Ciencias del Deporte*. 53(14), 233-242. <https://doi.org/ggvbnd>
- Abellán, J., Segovia, Y., Gutiérrez, D., i García-López, L. M. (2022). Sensibilización hacia la discapacidad a través de un programa integrado de Educación Deportiva y Aprendizaje-Servicio. *Retos*, 43, 477-487. <https://doi.org/h59t>
- Abellán, J., i Segovia, Y. (2022). El programa MED-ApS Sensibilizador y su efecto sobre las actitudes hacia la discapacidad y su efecto sobre las actitudes hacia la discapacidad. *Didacticae. Revista de Investigación en Didácticas Específicas*. (12), 74-87. <https://doi.org/g7n69j>
- Almeida Pereira, A. M., Ferreira de Sousa, T., i Ribeiro, Jales Ribeiro, E. (2023). Determinantes para una Educación Física Inclusiva: percepción de un grupo de docentes especialistas en inclusión. *Retos*, 47, 282-291. <https://doi.org/pdd9>
- Calvo Varela, D., Sotelino Losada, A., i Rodríguez Fernández, J. E. (2019). Aprendizaje-Servicio e inclusión en educación primaria. Una visión desde la Educación Física. Revisión sistemática. *Retos*, 36, 611-617. <https://doi.org/h58w>
- Duran Gisbert, D., i Giné i Giné, C. (2017). La formación permanente del profesorado para avanzar hacia la educación inclusiva. *Edetania. Estudios y Propuestas Socioeducativos*, (41), 31-44. <https://revistas.ucv.es/edetania/index.php/Edetania/article/view/260>
- Felipe Rello, C., i Garoz Puerta, I. (2014). Actividad físico-deportiva en programas de cambio de actitudes hacia la discapacidad en edad escolar: Una revisión de la literatura. *Cultura, Ciencia y Deporte*, 9(27), 199-210. <https://doi.org/pdfb>
- Felipe Rello, C., Garoz Puerta, I., i Tejero González, C. M. (2018). Análisis comparativo del efecto de tres programas de sensibilización hacia la discapacidad en Educación Física. *Retos*, 34, 258-262. <https://doi.org/grr4p6>

- Felipe-Rello, C., Garoz Puerta, I., i Tejero-González, C. M. (2020). Cambiando las actitudes hacia la discapacidad: diseño de un programa de sensibilización en Educación Física. *Retos*, 37, 713-721. <https://doi.org/m626>
- Gajardo-Espinoza, K., Cáceres Iglesias, J., i Zardel, J. (2023). El concepto de inclusión desde las aproximaciones críticas emergentes. *Revista de Educación Inclusiva*, 16(2), 34-50. <https://revistaeducacioninclusiva.es/index.php/REI/article/view/813>
- Gamonales, J. M., León, K., Moñino, J. F., Mancha-Triguero, D., i Muñoz-Jiménez, J. (2022). Eventos deportivos inclusivos en edad escolar, adultos y mayores: revisión sistemática. *Retos*, 45, 1031-1040. <https://doi.org/pdfc>
- Maravé-Vivas, M., Salvador-García, C., Gil-Gómez, J., & Chiva-Bartoll, Óscar. (2022). Promoción de la inclusión educativa en la formación docente a través de la aplicación de Aprendizaje-Servicio Universitario en el ámbito de la diversidad funcional. *Retos*, 45, 163-173. <https://doi.org/pdfd>
- Monjas, R., Martínez-Abajo, J., i Gamito, R. (2022). Las entidades en el APS: un estudio para promover proyectos más participativos. *Didacticae: Revista de Investigación en Didácticas Específicas*, (12), 21-31. <https://doi.org/pdff>
- Naciones Unidas (2015). Objetivos de Desarrollo Sostenible. <https://www.un.org/es/impacto-acad%C3%A9mico/page/objetivos-de-desarrollo-sostenible>
- Real Decreto 822/2021, de 28 de septiembre, por el que se establece la organización de las enseñanzas universitarias y del procedimiento de aseguramiento de su calidad. *BOE*, 233, 119537-119578, de 29/09/2021. Ministerio de Universidades. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2021-15781>
- Ríos Hernández, M. (1994). Los juegos sensibilizadores: una herramienta de integración social. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 38, 93-98. <https://revista-apunts.com/los-juegos-sensibilizadores-una-herramienta-de-integracion-social/>
- Vizcarra Morales, M. T., i Lleixà, T. (2022). Aprendizaje-Servicio en Educación Física para la inclusión social. *Didacticae: Revista de Investigación en Didácticas Específicas*, (12), 4-6. <https://doi.org/pbzk>